

Η Μέση κατά Κεφαλή Δαπάνη των εισερχόμενων τουριστών στην Ελλάδα, 2010 – 2019

Δεκέμβριος 2020

Δρ. Άρης Ίκκος, ISHC
Επιστημονικός Διευθυντής

Σεραφείμ Κουτσός
Αναλυτής

INSETE

INTELLIGENCE

Ινστιτούτο ΣΕΤΕ

Περιεχόμενα

<u>Εισαγωγή</u>	<u>3</u>
1. <u>Σύνοψη</u>	<u>5</u>
2. <u>Εξέλιξη βασικών δεικτών του Ελληνικού τουρισμού, 2010-2019</u>	<u>7</u>
2.1. <u>Εξέλιξη βασικών δεικτών του Ελληνικού τουρισμού, 2010-2019</u>	<u>8</u>
2.2. <u>Εξέλιξη της ΜΚΔ στην Ελλάδα, 2010 – 2019, Πραγματική vs Υποθετική με μίγμα αγορών 2010</u>	<u>9</u>
2.3. <u>Εξέλιξη της ΜΔΠ στην Ελλάδα 2010 – 2019, Πραγματική vs Υποθετική με μίγμα αγορών 2010</u>	<u>10</u>
2.4. <u>Εξέλιξη της ΜΔΔ στην Ελλάδα 2010 – 2019, Πραγματική vs Υποθετική με μίγμα αγορών 2010</u>	<u>11</u>
2.5. <u>Ανάλυση μείωσης της ΜΚΔ στην Ελλάδα, 2010-2019</u>	<u>12</u>
<u>Πηγές</u>	<u>13</u>
<u>Παράρτημα: Χρονοσειρές</u>	<u>14</u>

Εδώ και αρκετά χρόνια παρατηρείται μια διαρκής μείωση της Μέσης κατά Κεφαλήν Δαπάνης (ΜΚΔ) των εισερχόμενων τουριστών στην Ελλάδα. Η εξέλιξη αυτή έχει αποδοθεί σε διάφορα αίτια που εκτείνονται από την παγκόσμια τάση μείωσης της Μέσης Διάρκειας Παραμονής των τουριστών έως την «υποβάθμιση» του ελληνικού τουριστικού προϊόντος.

Η παρούσα μελέτη αποσκοπεί στο να εντοπίσει τα αίτια της μείωσης αυτής, αναλύοντας τη ~~η~~ διαχρονική μεταβολή (2010-2019) των βασικών δεικτών του εισερχόμενου τουρισμού¹. Οι **δείκτες** που αναλύονται είναι οι:

- **Μέση κατά Κεφαλήν Δαπάνη (ΜΚΔ),**
- **Μέση Δαπάνη ανά Διανυκτέρευση (ΜΔΔ),** και
- **Μέση Διάρκεια Παραμονής (ΜΔΠ).**

Δεδομένου ότι οι τρεις αυτοί δείκτες συνδέονται μέσω της ταυτότητας $ΜΚΔ = ΜΔΔ * ΜΔΠ$, αναλύεται η πορεία των τριών δεικτών προκειμένου να διαπιστωθεί κατά πόσο η μείωση της ΜΚΔ οφείλεται στο ότι οι εισερχόμενοι τουρίστες δαπανούν λιγότερα χρήματα κατά τον χρόνο που βρίσκονται στη χώρα (δηλαδή λόγω μείωσης της ΜΔΔ) ή στο ότι παραμένουν λιγότερο χρόνο στη χώρα (δηλαδή λόγω μείωσης της ΜΔΠ).

¹ Οι δείκτες προέρχονται από τα στοιχεία της Έρευνας Συνόρων της Τράπεζας της Ελλάδας. Η εν λόγω Έρευνα είναι δειγματοληπτική, και διενεργείται στα κυριότερα σημεία εισόδου-εξόδου της χώρας, με στόχο την συλλογή των αναγκαίων πληροφοριών για την εκτίμηση των ταξιδιωτικών δαπανών των Μη Κατοίκων στην Ελλάδα. Ως Μη Κάτοικος ορίζεται αυτός που έχει μόνιμη κατοικία εκτός Ελλάδος, ανεξάρτητα από την εθνικότητα ή την ιθαγένειά του. Χρησιμοποιήθηκαν οι Πίνακες της Ενότητας 'Ταξιδιωτικές εισπράξεις – βασικά μεγέθη' στην ιστοσελίδα

<https://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Statistics/externalsector/balance/travelling.aspx>.

Στο Παράρτημα παρουσιάζονται αναλυτικά τα ετήσια στοιχεία για το σύνολο της χώρας την περίοδο 2010 -2019.

Όπως αναλύθηκε στις μελέτες «[Ακτινογραφία Εισερχόμενου Τουρισμού 2005-2017](#)» και «[Ακτινογραφία Εισερχόμενου Τουρισμού 2016-2018](#)», τα τελευταία χρόνια παρατηρήθηκε μια σημαντική μεταβολή του μίγματος αγορών² των εισερχόμενων τουριστών με κύριο χαρακτηριστικό τη σημαντικά μεγαλύτερη αύξηση αυτών που προέρχονται από όμορες βαλκανικές χώρες και από χώρες της Ανατολικής Ευρώπης. Οι τουρίστες έχουν χαμηλότερα εισοδήματα από ότι οι τουρίστες από τις παραδοσιακές αγορές της Ελλάδας και εύλογα αναμένει κανείς να δαπανούν και λιγότερα χρήματα κατά τις διακοπές τους. Προκειμένου να απομονώσουμε την επίπτωση στη μεταβολή της ΜΚΔ από τη μεταβολή του μίγματος αγορών συγκρίναμε την πραγματική εξέλιξη των 3 δεικτών με τους αντίστοιχους «Υποθετικούς», με την υπόθεση εργασίας ότι το μίγμα αγορών έχει παραμείνει αμετάβλητο από το 2010.

² Μίγμα αγορών: είναι το μερίδιο αγοράς της κάθε χώρας στον εισερχόμενο τουρισμό της Ελλάδας.

1. Σύνοψη

Η μείωση της Μέσης κατά Κεφαλήν Δαπάνης (ΜΚΔ) κατά € -76,4 /-11,9% τα τελευταία δέκα χρόνια στην Ελλάδα συνέβη παρά την αύξηση της Μέσης Δαπάνης ανά Διανυκτέρευση (ΜΔΔ) κατά € +7,5 / + 10,6%. Είναι αξιοσημείωτο ότι η αύξηση αυτή επιτεύχθηκε παρά την αλλαγή του μίγματος αγορών του εισερχόμενου τουρισμού με αύξηση του μεριδίου των χωρών με χαμηλότερα εισοδήματα και παρά τον υπερδιπλασιασμό του αριθμού των εισερχόμενων τουριστών (από 15,0 εκατ. το 2010 σε 31,3 εκατ. το 2019)

Η μείωση της ΜΚΔ προήλθε κυρίως από τη μείωση της Μέσης Διάρκειας Παραμονής (ΜΔΠ) κατά -1,9 νύχτες / -20,6%, μια τάση που παρατηρείται διεθνώς, καθώς πραγματοποιούνται περισσότερα ταξίδια μικρότερης διάρκειας. Με την ανάπτυξη της Αθήνας ως προορισμού city break, ειδικά μετά το 2014, έχει ενισχυθεί περαιτέρω η τάση μείωσης της ΜΔΠ για την Ελλάδα.

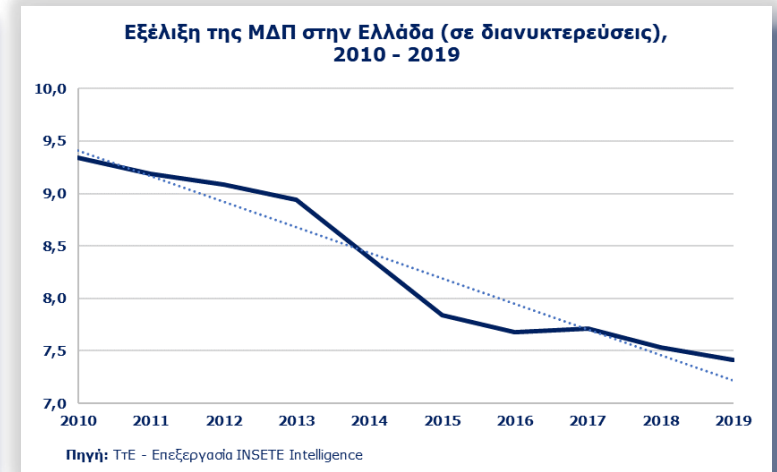
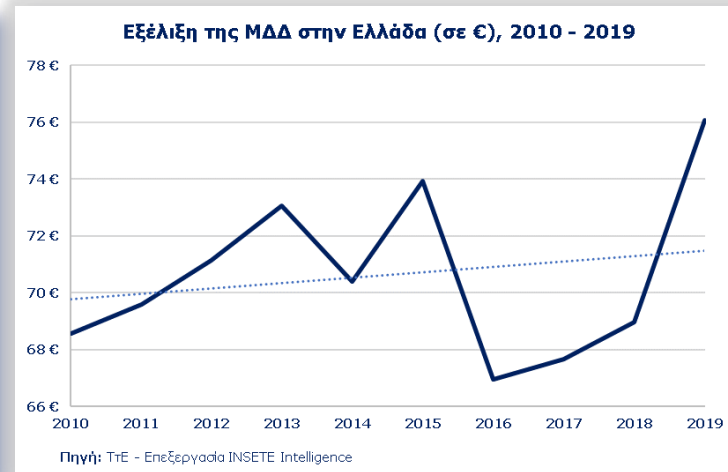
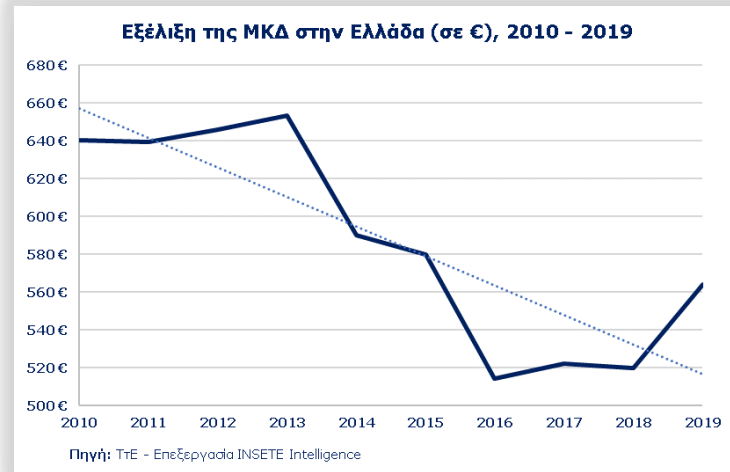
Δευτερευόντως η μείωση της ΜΚΔ οφείλεται στην αλλαγή του μίγματος αγορών του εισερχόμενου τουρισμού στην Ελλάδα με μείωση του μεριδίου των παραδοσιακών αγορών και αύξηση νέων αγορών από τα Βαλκάνια και τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης. Είναι όμως, πολύ σημαντικό να επισημανθεί ότι η μεταβολή αυτή στα μερίδια των αγορών δεν οφείλεται σε υποκατάσταση των παραδοσιακών (υψηλότερης δαπάνης) αγορών από νέες (χαμηλότερης δαπάνης) αγορές αλλά σε ανάπτυξη των νέων αγορών³ (+174,9%, από 3,0 εκατ. το 2010 σε 8,2 εκατ. το 2019) με ρυθμό ταχύτερο από αυτόν που αναπτύσσονται οι παραδοσιακές αγορές⁴ μας (+88,1%, από 6,1 εκατ. το 2010 σε 11,4 εκατ. το 2019). Η ανάπτυξη αυτή έχει συμβάλει σημαντικά στη στήριξη των τουριστικών επιχειρήσεων κυρίως, στη Βόρεια Ελλάδα.

³ Βουλγαρία, Βόρεια Μακεδονία, Ρουμανία, Σερβία και Αλβανία

⁴ Γερμανία, Ην. Βασίλειο, Γαλλία, Ιταλία και Ολλανδία, βλ. [Ο τουρισμός στην Ελλάδα και στους κύριους ανταγωνιστικούς προορισμούς, 2014-2018](#), σελ. 13,

2. Εξέλιξη βασικών δεικτών του εισερχόμενου Ελληνικού τουρισμού, 2010-2019

2.1 Εξέλιξη βασικών δεικτών του Ελληνικού τουρισμού, 2010-2019

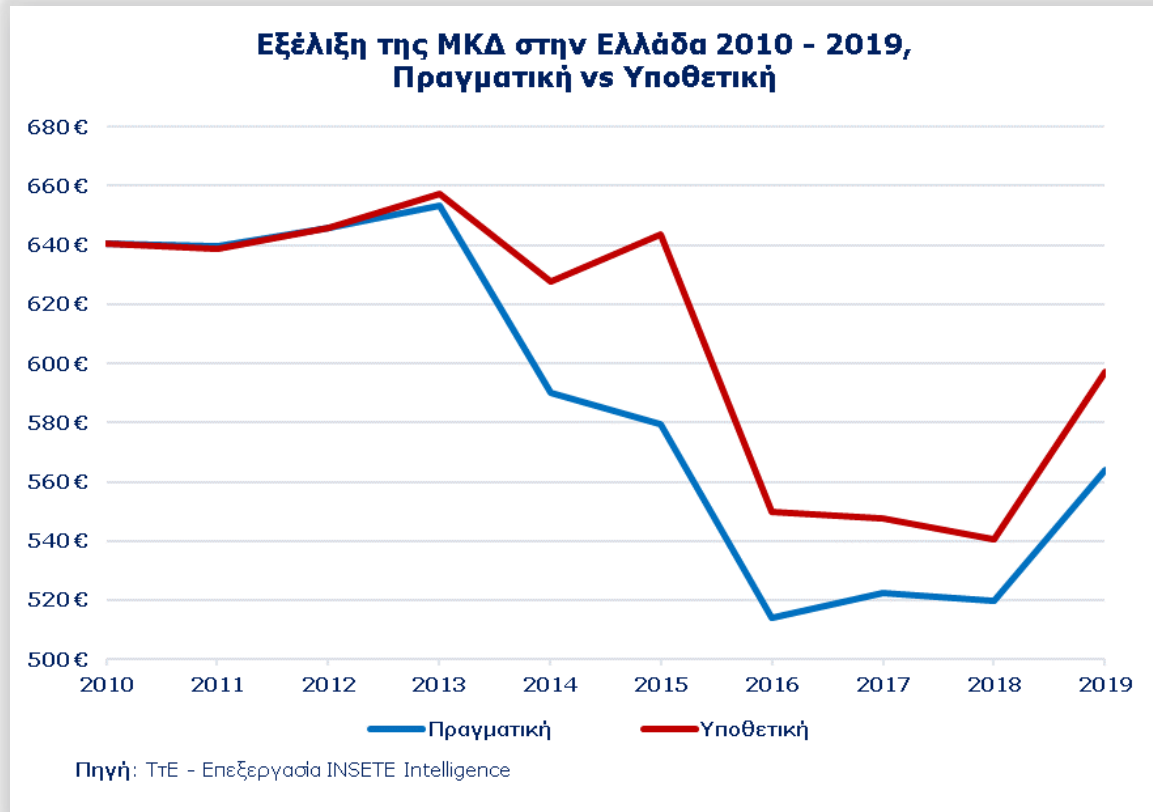
Η ΜΚΔ παρουσιάζει μια σαφή τάση μείωσης την περίοδο 2010-2019 (-11,9%, από € 640,4 σε € 564,0). Παρ' όλ' αυτά η πτωτική πορεία ανακόπτεται το 2012 (+1,0%), το 2013 (+1,1%), το 2017 (+1,6%) και ιδιαίτερα το 2019 όταν και παρατηρείται σημαντική ανάκαμψη (+8,5%). Η διαχρονικά πτωτική πορεία της ΜΚΔ καθορίζεται από την πτωτική πορεία της ΜΔΠ (-20,6%, από 9,3 διανυκτερεύσεις το 2010 σε 7,4 διανυκτερεύσεις το 2019). Αντίθετα, η ΜΔΔ καταγράφει αύξηση κατά +10,6% (από € 68,6 το 2010 σε € 76,1 το 2019), με εξαίρεση τα έτη 2014 (-3,7%, από € 73,1 το 2013 σε € 70,4 το 2014) και 2016 (-9,4%, από € 73,9 το 2015 σε € 67,0 το 2016).

Επίσης, αξιοσημείωτη είναι η αύξηση της ΜΔΔ το 2019 κατά +10,3% σε σύγκριση με το 2018, ως απόρροια της αύξησης της ΜΔΔ όλων των αγορών που διαθέτουμε στοιχεία (27), με εξαίρεση τις αγορές της Βόρειας Μακεδονίας (-0,4%), της Κύπρου (-2,5%), της Σερβίας (-3,3%), της Αυστραλίας (-4,0%), της Βουλγαρίας (-4,5%), της Αλβανίας (-6,9%) και της Τουρκίας (-17,7%). Δηλαδή οι 5 από τις 7 αγορές που κατέγραψαν μείωση ήταν Βαλκανικές ή όμορες.

Συνεπώς, μπορούμε να συμπεράνουμε πως η βασική αιτία μείωσης της ΜΚΔ την περίοδο 2010-2019 είναι η μείωση της ΜΔΠ, ακολουθώντας την διεθνή τάση οι τουρίστες να κάνουν συχνότερες, αλλά και πιο σύντομες διακοπές. Η τάση αυτή για τον εισερχόμενο τουρισμό στην Ελλάδα ενισχύθηκε και από την αλλαγή του μίγματος αγορών με αύξηση του μεριδίου των αγορών από Βαλκάνια και Ανατολική Ευρώπη που έχουν συντομότερη ΜΔΠ και χαμηλότερη ΜΔΔ.

2.2 Εξέλιξη της Μέσης κατά Κεφαλής Δαπάνης στην Ελλάδα 2010-2019, Πραγματική vs Υποθετική με μίγμα αγορών 2010⁵

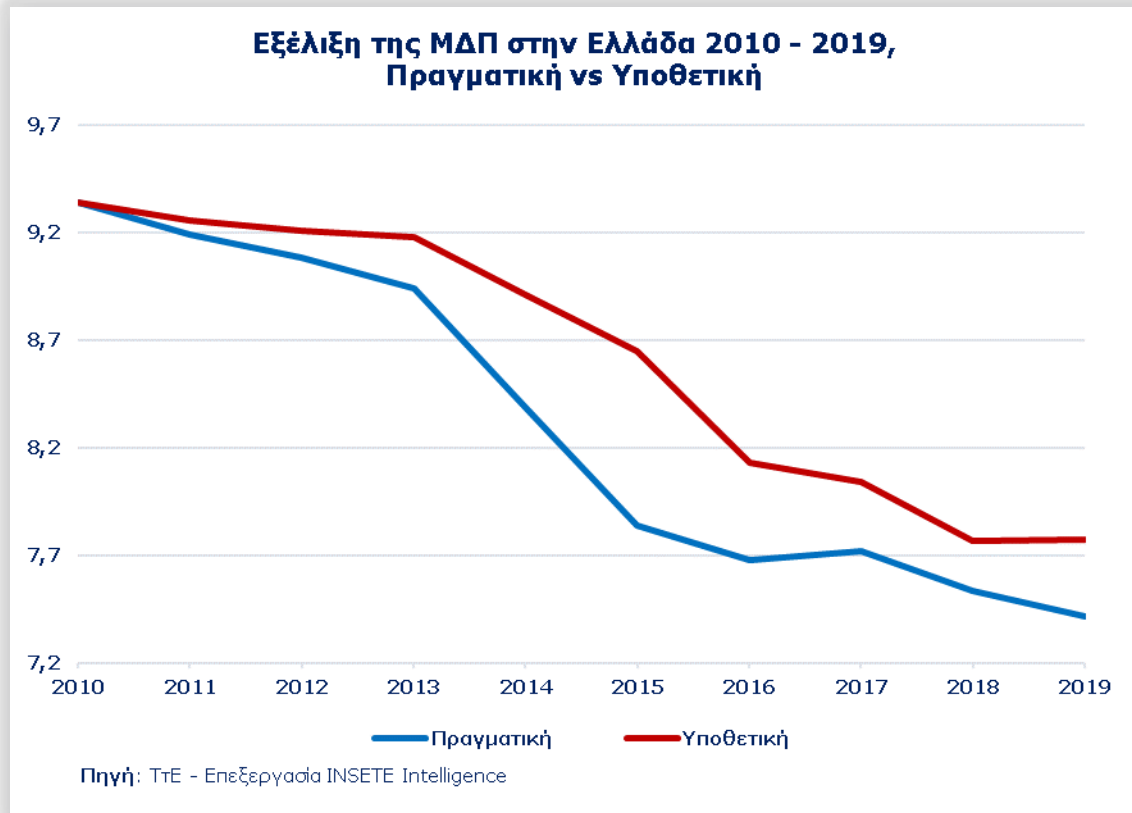

Η Υποθετική ΜΚΔ, που υπολογίζεται με την υπόθεση εργασίας ότι το μίγμα αγορών εισερχόμενων τουριστών παραμένει σταθερό όπως το 2010, εμφανίζει μεν παρόμοια εικόνα με την Πραγματική αλλά με σχετικά πιο ήπιους ρυθμούς μείωσης. Συγκεκριμένα, η Υποθετική ΜΚΔ εμφανίζει πτώση την περίοδο 2010-2019 κατά **-6,8%** (από **€ 640,4** το 2010 σε **€ 597,1** το 2019), ενώ η Πραγματική ΜΚΔ εμφάνισε πτώση κατά **-11,9%** (από **€ 640,4** το 2010 σε **€ 564,0** το 2019). Δηλαδή, την περίοδο 2010-2019 μπορεί να θεωρηθεί ότι η αλλαγή στο μίγμα των αγορών του εισερχόμενου τουρισμού στην Ελλάδα είναι υπαίτια για την μείωση της ΜΚΔ κατά **€ -33,1 (= 597,1 - 640,4)**.

Αντίθετα, την περίοδο 2015-2019, η Υποθετική ΜΚΔ εμφάνισε μεγαλύτερη μείωση (**-7,3%**, από **€ 643,7** το 2015 σε **€ 597,1** το 2019) σε σύγκριση με την Πραγματική ΜΚΔ (**-2,7%**, από **€ 579,6** το 2015 σε **€ 564,0** το 2019). Δηλαδή, τη συγκεκριμένη περίοδο, η αλλαγή του μίγματος αγορών επέδρασε ανασταλτικά στην περαιτέρω πτώση της ΜΚΔ.

⁵ Πραγματική: βάσει των στοιχείων της Έρευνας Συνόρων.
Υποθετική: με την υπόθεση εργασίας ότι το μίγμα αγορών εισερχόμενων τουριστών παραμένει σταθερό όπως το 2010

2.3 Εξέλιξη της Μέσης Διάρκειας Παραμονής στην Ελλάδα 2010-2019, Πραγματική vs Υποθετική με μίγμα αγορών 2010⁶

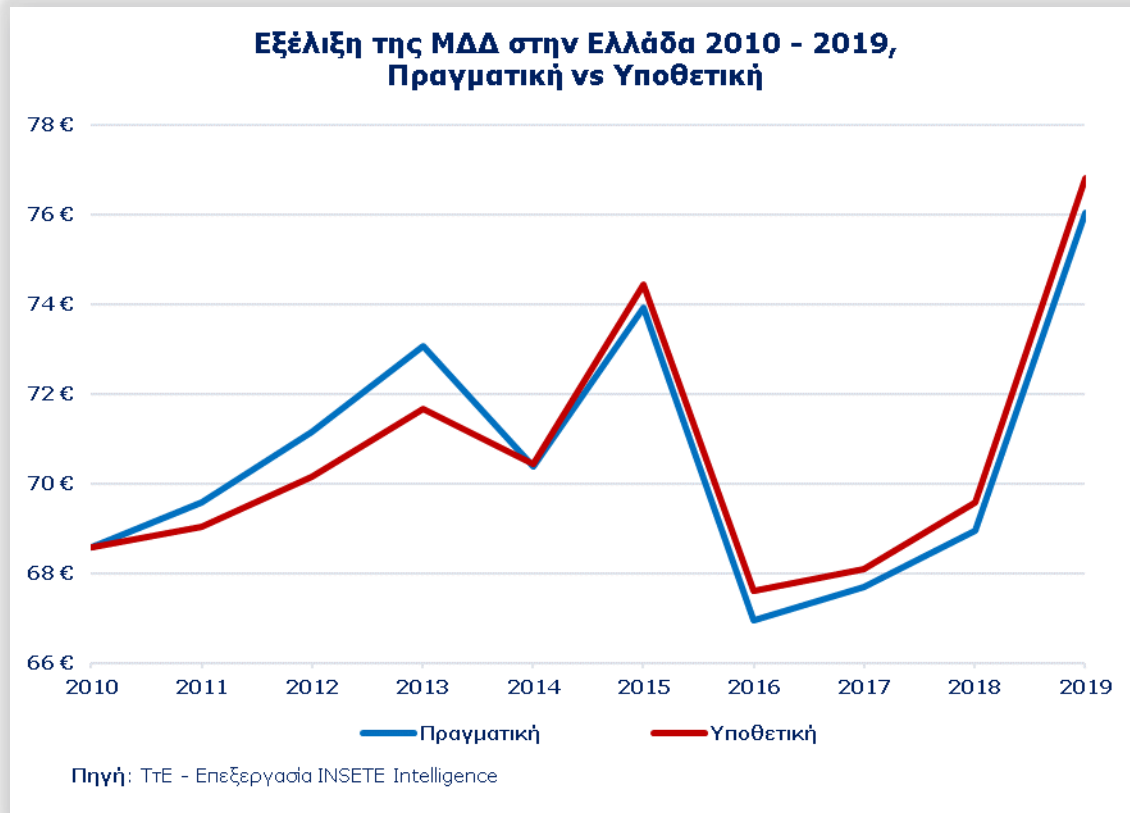
Η Υποθετική ΜΔΠ, που υπολογίζεται με την υπόθεση εργασίας ότι το μίγμα αγορών εισερχόμενων τουριστών παραμένει σταθερό όπως το 2010, εμφανίζει παρόμοια εξέλιξη με την Πραγματική αλλά με πιο ήπιους όμως ρυθμούς μείωσης. Συγκεκριμένα, μεταξύ 2010 και 2019, η Υποθετική ΜΔΠ εμφάνισε πτώση κατά **-16,8%** (από **9,3 διανυκτερεύσεις** το 2010 σε **7,8 διανυκτερεύσεις** το 2019), ενώ η πραγματική ΜΔΠ σημείωσε μείωση κατά **-20,6%** (από **9,3 διανυκτερεύσεις** το 2010 σε **7,4 διανυκτερεύσεις** το 2019).

Δηλαδή, την περίοδο 2010-2019 η αλλαγή μίγματος των αγορών του εισερχόμενου τουρισμού στην Ελλάδα προκάλεσε μείωση της ΜΔΠ κατά **(7,4 – 7,8 =) 0,4 διανυκτερεύσεις**.

Συγκριτικά με την ΜΚΔ, η ΜΔΠ φαίνεται ότι έχει επηρεαστεί περισσότερο από την αλλαγή του μίγματος αγορών το οποίο μπορεί να αποδοθεί στη σημαντική αύξηση του οδικώς εισερχόμενου τουρισμού από τις όμορες χώρες για ταξίδια σύντομης διάρκειας.

⁶ Πραγματική: βάσει των στοιχείων της Έρευνας Συνόρων.
Υποθετική: με την υπόθεση εργασίας ότι το μίγμα αγορών εισερχόμενων τουριστών παραμένει σταθερό όπως το 2010

2.4 Εξέλιξη της Μέσης Δαπάνης ανά Διανυκτέρευση στην Ελλάδα 2010-2019, Πραγματική vs Υποθετική με μίγμα αγορών 2010⁷

Η διαφοροποίηση μεταξύ Πραγματικής και Υποθετικής ΜΔΔ, που υπολογίζεται με την υπόθεση εργασίας ότι το μίγμα αγορών εισερχόμενων τουριστών παραμένει σταθερό όπως το 2010, είναι διαχρονικά πολύ μικρή. Δηλαδή, η διαφοροποίηση του μίγματος αγορών δεν οδήγησε σε σημαντική μεταβολή της ΜΔΔ, σε αντίθεση με την ΜΔΠ (βλ. 2.3). Αξιοσημείωτο επίσης, είναι ότι η Υποθετική ΜΔΔ υστερεί της Πραγματικής ΜΔΔ την περίοδο 2010-2014, ενώ υπερτερεί την περίοδο 2015-2019. Συνολικά, μεταξύ 2010 και 2019, η Υποθετική ΜΔΔ, εμφάνισε αύξηση κατά **+12,0%** (από € 68,6 το 2010 σε € 76,8 το 2019), ενώ η Πραγματική ΜΔΔ κατά **+10,9%** (από € 68,6 το 2010 σε € 76,1 το 2019).

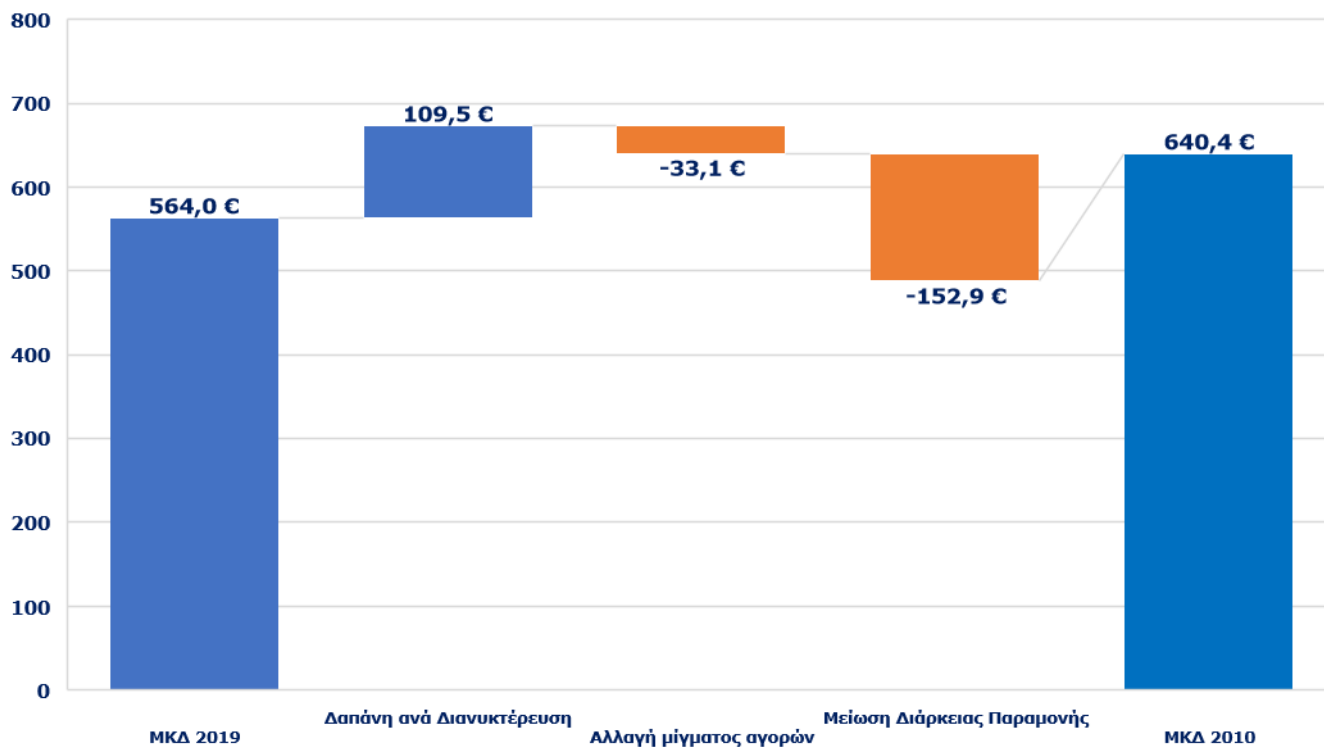
Η αύξηση της ΜΔΔ, παρά την αύξηση της κίνησης από τις αγορές των Βαλκανίων και της Ανατολικής Ευρώπης, οι οποίες έχουν μειωμένη ΜΔΔ, οφείλεται στο ότι κατά την ίδια περίοδο αυξήθηκε η ΜΔΔ των παραδοσιακών αγορών μας. Συγκεκριμένα, μεταξύ 2010 και 2019:

- η ΜΔΔ των χωρών της Ευρωζώνης αυξήθηκε κατά **+18,6%**
- η ΜΔΔ των χωρών ΕΕ εκτός ζώνης Ευρώ αυξήθηκε κατά **+14,4%** ενώ
- η ΜΔΔ των Λοιπών χωρών μειώθηκε κατά **-2,1%**.

⁷ Πραγματική: βάσει των στοιχείων της Έρευνας Συνόρων.
Υποθετική: με την υπόθεση εργασίας ότι το μίγμα αγορών εισερχόμενων τουριστών παραμένει σταθερό όπως το 2010

2.5. Ανάλυση μείωσης της ΜΚΔ στην Ελλάδα, 2010-2019

Ανάλυση Μείωσης της ΜΚΔ στην Ελλάδα (σε €), 2019

Πηγή: ΤΤΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Το 2019, η ΜΚΔ του συνόλου των ταξιδιωτών που επισκέφθηκαν την Ελλάδα ανήλθε στα **€ 564,0**. Δηλαδή, σε σύγκριση με το 2010 (**€ 640,4**) η ΜΚΔ μειώθηκε κατά **-11,9%** ή κατά **€ 76,4**. Η μείωση αυτή προέκυψε παρά την αύξηση της Μέσης Δαπάνης ανά Διανυκτέρευση που από μόνη της θα είχε οδηγήσει σε αύξηση της ΜΚΔ κατά **€ +109,5**. Όμως, η αλλαγή του μίγματος των αγορών συνέβαλε σε μείωση της ΜΚΔ κατά **€ -33,1** και η μείωση της Μέσης Διάρκειας Παραμονής κατά επιπλέον **€ -152,9**.

Πηγές

- [Τράπεζα της Ελλάδας, Έρευνα Συνόρων 2010-2019](#)
- [Ακτινογραφία εισερχόμενου τουρισμού 2005-2017,](#)
- [Ακτινογραφία εισερχόμενου τουρισμού 2016-2018,](#)
- [Ο τουρισμός στην Ελλάδα και τους κύριους ανταγωνιστικούς προορισμούς, 2014-2018.](#)

Παράρτημα

Χρονοσειρές δεικτών και μεγεθών από Έρευνα Συνόρων*, 2010-2019

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Αφίξεις (σε χιλ.)	15.007	16.427	15.518	17.920	22.033	23.599	24.799	27.194	30.123	31.348
Διανυκτερεύσεις (σε χιλ.)	140.176	150.978	140.919	160.251	184.789	185.027	190.402	209.855	227.012	232.464
Εισπράξεις (σε εκατ. €)	9.611	10.505	10.025	11.707	13.005	13.679	12.749	14.202	15.653	17.680
Μέση κατά Κεφαλήν Δαπάνη (ΜΚΔ) (σε €)	640,4	639,5	646,0	653,3	590,2	579,6	514,1	522,3	519,6	564,0
Μέση Δαπάνη ανά Διανυκτέρευση (ΜΔΔ) (σε €)	68,6	69,6	71,1	73,1	70,4	73,9	67,0	67,7	69,0	76,1
Μέση Διάρκεια Παραμονής (ΜΔΠ) (σε ημέρες)	9,3	9,2	9,1	8,9	8,4	7,8	7,7	7,7	7,5	7,4

Πηγή: ΤΤΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

*Δεν περιλαμβάνονται στοιχεία κρουαζιέρας

INSETE

Η παρούσα μελέτη υλοποιήθηκε από το INSETE στο πλαίσιο της Πράξης:
«Δράσεις πρόγνωσης και παρακολούθησης μεταβολών του Τουριστικού Τομέα για την
ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της διαρθρωτικής προσαρμογής του»
με κωδικό MIS 5003333, η οποία εντάσσεται στο **Επιχειρησιακό Πρόγραμμα**
“Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία 2014-2020” και
συγχρηματοδοτείται από το **Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ)**

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΕΤΠΑ, ΤΣ & ΕΚΤ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΑΝΕΚ

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης